

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“มนุสฺสปฏิลาภ - การได้เฉพาะซึ่งความเป็นมนุษย์”

คำว่า มนุสฺสปฏิลาภ เป็นคำภาษาบาลีโดยตรง มาจากคำ ๒ คำรวมกัน คือ คำว่า มนุสฺส (มนุษย์) รวมกับคำว่า ปฏิลาภ (การได้เฉพาะ) แปลตามศัพท์รวมกันได้ว่า การได้เฉพาะซึ่งความเป็นมนุษย์ หรือ แปลโดยความได้ว่า การได้เกิดมาเป็นมนุษย์ ซึ่งเป็นการได้ที่ได้โดยยาก ดังข้อความจากพระไตรปิฎก และ อรรถกถา ดังนี้

พระผู้มีพระภาคเจ้า ตรัสว่า “ความได้อัตภาพเป็นมนุษย์ เป็นการยาก”

ในอรรถกถา ได้อธิบายไว้ว่า “ก็ขึ้นชื่อว่า ความได้อัตภาพเป็นมนุษย์ ชื่อว่า เป็นการยาก คือหาได้ยาก เพราะความเป็นมนุษย์ บุคคลต้องได้ด้วยพยายามมาก ด้วยกุศลมาก”

(จาก พระสูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย คาถาธรรมบท และ อรรถกถา)

การได้เกิดมาเป็นมนุษย์ เป็นสิ่งที่ยากอย่างยิ่ง เพราะจะต้องได้ด้วยผลของกุศลกรรมเท่านั้น และเมื่อได้เกิดมาแล้ว ทุกคนต้องตายอย่างแน่นอน แต่ไม่รู้ว่าจะเป็นเมื่อใด เกิดมาแล้วตายไปประโยชน์อยู่ตรงไหน? นี่คือสิ่งที่ควรจะได้พิจารณาเป็นอย่างยิ่ง ถ้าจะว่าไปแล้วทุกคนที่เกิดมาในโลกนี้ มีเวลาไม่มากที่จะได้ฟังพระธรรม **[และมีเป็นส่วนน้อยเท่านั้นที่จะได้ฟังได้ศึกษาพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง]** เพราะส่วนใหญ่แล้ว ชีวิตก็เป็นไปในเรื่องอื่น เป็นไปกับด้วยอกุศลอย่างมาก ซึ่งเมื่อเทียบกับการได้ฟังพระธรรม ก็จะได้รู้ได้ว่าในสังสารวัฏฏ์ที่ยาวนานจนถึง ณ บัดนี้และต่อไป เวลาที่จะได้มีโอกาสฟังพระธรรม พิจารณาพระธรรมจริงๆ และเริ่มเข้าใจพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงนั้น ไม่มากเลย เพราะฉะนั้นจึงเป็นโอกาสสำหรับพุทธบริษัทที่จะได้ฟังพระธรรม สนทนาธรรม เพื่อความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องยิ่งขึ้น เป็นการรักษาไว้ซึ่งประเพณีที่ควรรักษา คือ ประเพณีการฟังพระธรรม สนทนาธรรม ซึ่งมีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล เพราะเหตุว่าพระพุทธศาสนา ไม่ได้เป็นอย่างอื่น หากเป็นพระธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าซึ่งเป็นบุคคลผู้ทรงตรัสรู้สภาพธรรมตามความเป็นจริง แล้วทรงแสดงให้ผู้อื่นได้รู้ตาม ซึ่งถ้าไม่ได้ฟังพระธรรมที่พระองค์ทรงแสดง ก็ย่อมไม่มีทางที่จะเข้าใจธรรมตามความเป็นจริงได้ แม้พระองค์จะเสด็จอุบัติขึ้นในโลก ทรงตรัสรู้สภาพธรรมตามความเป็นจริง ทรงชนะกิเลสทั้งหลายทั้งปวง กิเลสใดไม่สามารถทำให้พระองค์พ่ายแพ้ได้อีก พร้อมทั้งทรงมีพระมหากรุณาที่จะเกื้อกูลสัตว์โลกด้วยการแสดงพระธรรม แต่บุคคลผู้ที่ไม่ได้ฟังพระธรรมที่พระองค์ทรงแสดง ก็ย่อมไม่ได้ประโยชน์จากการอุบัติขึ้นของพระองค์เลยแม้แต่น้อย ความไม่รู้ก็มีมากแล้วตั้งแต่ในอดีตชาติที่ผ่านมา ถ้ายังปล่อยให้เป็นอย่างนี้ต่อไปเรื่อย ๆ ทุกวัน ๆ คือไม่ได้ฟังพระธรรมที่พระองค์ทรงแสดง ความไม่รู้ก็จะยิ่งจะมีเพิ่มมากยิ่งขึ้น ทำให้ยิ่งจมลึกลงในไปเหวคือสังสารวัฏฏ์ จนยากที่จะขึ้นมาได้

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงนั้น เกิดจากการที่พระองค์ทรงบำเพ็ญพระบารมีมาถึง ๔ อสงไขยแสนกัปป์ ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ยาวนานมาก เพราะฉะนั้นการที่จะได้มีโอกาสได้ยินได้ฟังพระธรรมแต่ละคำที่ทรงแสดงในครั้งนั้นและได้จาริกสืบทอดมาจนถึงยุคนี้ สมัยนี้ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่พระธรรมยังดำรงอยู่นั้น จึงเป็นสิ่งที่มีความสูงสุดในชีวิต นี่แหละคือสิ่งที่จะเป็นประโยชน์จริง ๆ คือ ได้เกิดมาเป็นมนุษย์แล้วยังมีโอกาสได้เข้าใจพระธรรม

จะเห็นได้ว่าพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงตลอด ๔๕ พรรษา นั้น เป็นประโยชน์เกื้อกูลอย่างแท้จริง เป็นประโยชน์เกื้อกูลทั้งในปัจจุบันชาติ (คือชาตินี้) และในชาติหน้า พร้อมทั้งยังเป็นเหตุปัจจัยให้บรรลุถึงประโยชน์อย่างยิ่ง คือการรู้แจ้งอริยสัจธรรมดับกิเลสตามลำดับขั้น ที่สำคัญที่สุดต้องเริ่มสะสมปัญญา จากการฟัง การศึกษาพระธรรม เป็นปกติในชีวิตประจำวัน อันเป็นช่วงเวลาที่มีความสำคัญที่สุดสำหรับชีวิต เพราะจะเป็นไปเพื่อความเจริญขึ้นแห่งปัญญา อย่างแท้จริง อันเป็นการคุ้มค่าอย่างยิ่งที่สมกับได้เกิดมาเป็นมนุษย์ ที่ได้ยากแสนยาก

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร . ๐๘๕- ๖๒๑๗๐๖]